

Історична довідка про село Залізниця Корецького району

Залізниця – село, центр села розташований за 22 км. від районного центру. Територія села 1434 га, населення 465 чол., дворів – 175. Через село протікає річка Ревуха, яка впадає в 2 ставки, розташовані один за одним. Найдавніша письмова згадка про село Залізниця датується 1577 роком, а в 1745 році є згадка що перші поодинокі поселення помагали чим могли в будівництві Покровської церкви.

Точних років заснування села немає, але по переказах де зараз знаходиться село, був великий ліс, який складався з великих кремезних дубів, сосон, вільх та кленів. Виникло поселення десь у 800 роках, оселились тут декілька родів слов'янського племені-древляни, над самою річкою з лівого боку. Вони почали спалювати ліс, обробляти землю, займатися хліборобством з покоління в покоління. Знаряддя праці були примітивні, а коли пізніше вони виявили на околиці села, майже біля поверхні залізну руду, то почали добувати її вручну, кустарним способом. Виплавляючи залізо робили наконечники до сохи, сокири та інші знаряддя праці, а також наконечники для стріл. Згодом на північ від села оселились майстри-ковалі, що виплавляли залізо у дуже міцну сталь, кували мечі харалужні тобто з міцної сталі. Ніби то й самі князі приїздили та забирали зброю для своєї дружини з Києва. Звідси і пішла назва – Залізниця.

У 13-14 ст., коли землі Волині були захоплені Польщею, ця територія була під володінням польського магната Щелковського. Він оселився з правого берега річки і мав величезний палац, сад, поступово закріпачував селян. За панування поколінь магната Щелковського добування залізної руди поширилось. Сліди цього видно було і до нашого часу, коли останні ями було зрівняно під час проведення меліораційних робіт в колгоспі 1980-і роки. На місцях, де виплавляли залізо є багато жожуля (відходів від переробки залізної руди) і зараз. Останній магнат Щелковський під час Вітчизняної війни 1912 році озброїв своїх кріпаків і влився до війська польського, яке йшло з французьким завойовувати Росію. Після вигнання французів Щелковський не повернувся в свій маєток, боячись покарання царя за свій вчинок, а помістя дісталось його племінниці, яка зі своїм чоловіком, царським офіцером не жила в маєтку, а тільки рідко наїжджала. Він був управляючим, на допомогу посилав стариків - фельдфебелів, які відслужили 25 років. Після скасування кріпосного права 20 селянських дворів, які весь час відбували панщину, одержали земельний наділ по 19 га., а решта мали лише по одному гектару біля садиб. Вони залишилися працювати при панському дворі за працю їм поміщик платив.

У 1890 роках управляючий Краузе почав спродувати землі поміщикам, селяни не мали змоги купити і відмовилися від купівлі. Після цього з

Німеччини приїхало біля 30 сімейств німців і закупили більшу частину землі. Через деякий час управляючий підговорив селян закупити решту панської і садибної землі в розстрочку на 50 років, щорічно сплачуючи в державний банк. Так створилося дві колонії №1 і №2, одна із них німецька. Населення в той час було неписьменне, але з поколінь в покоління прагнуло до знань. В 1913 році земською управою було побудовано школу у селі, яка служить і дотепер (зав школою – Нагорна С.С.). В ній працював один вчитель з трьома класами. В той час у селі було 2 чоловіки, які вміли читати і писати: це Буняк Микола та Ковальський Олександр, до яких приходили селяни з навкруг. Село було відстале, будинки старими, найзаможніші мали гасові лампи, одержу носили з домотканих матеріалів, а взуття плетене.

В 1918 році в село прийшла Радянська влада, але незадовго у 1920 році було окуповане буржуазно-поміщицькою Польщею, навчання дітей почалося польською мовою, заборонялося писати українською мовою. Життя селян в цей час було надто зuboжілим, вони обкладались великими податками, а тому багато селян були змушені спродувати клаптики землі і виїжджати в країни Північної і Південної Америки.

В 1939 році, коли Радянська Армія визволяла Західні області України з-під гніту Польщі, в село ввійшли „совєти”, як говорили в народі. Залізниця стала в складі УРСР. Зразу ж почали проводити реорганізацію, діти почали вчитися українською мовою. В 1940 році на другій колонії відкрилась школа в новому приміщенні, яке будувалося методом народної будови. В цей час головою сільської ради був Гаврилюк Калістрат І. Був убитий українськими націоналістами в 1945 році. Жителька с. Залізниця Шевчук Любов була депутатом народних зборів Західної України (страчена в 1941 році).

Нелегко було односельчанам і в роки Великої Вітчизняної війни. На фронтах з ворогом воювали 54 чоловіки, з них загинуло або померло від ран 39 чоловік. 18 воїнів села були удостоєні Урядових нагород „ За бойові заслуги”. В 1941 році було засновано комсомольську організацію.

В пам'ять про тих, хто захищаючи Батьківщину, загинув на Великій Вітчизняній війні, було збудовано в 1974 році обеліск на якому викарбовано прізвища односельчан.

Перші зачатки колективного господарства були ще в 1941 році. Першим головою колгоспу був Войтович О.В.. В 1942 році фашисти стратили тодішнього голову колгоспу Павловського Петра. В цьому ж році вбили голову сільської ради Максимця Степана Кіндратовича.

В 1949 році було організовано сільськогосподарську артіль ім. Кірова. Тяжкими були роки колективізації. Першим головою післявоєнного колгоспу був Форсюк Яким Романович. Після цього голови, змінювалися керівники часто, але сільське господарство поступово налагоджувалось. В 1956 році засновано партійну організацію і першими комуністами були: Олексійчук

Володимир, Бойко Микола. Поступово налагоджувалися справи в колгоспі, змінювався вигляд села.

Так в 1963 році побудовано нову контору колгоспу ім. Кутузова, який в той час так іменувався. На даний час в цьому приміщенні розміщені Залізницька сільська рада (сільський голова – Михальчук В.М.) та фельдшерсько-акушерський пункт (завідуюча ФАПом – Каневська С.Б.). Селяни теж почали будувати жилі та господарські будівлі. В колгоспі вирощували зернові, цукровий буряк, овочеві культури. Хміль. Розвинули м'ясо – молочну галузь. Розводили ВРХ, свиней, вівці. Головою колгоспу в цей час був Стадник Іван Васильович. В 1964 році побудовано в селі дитячий садочок.

Значно поліпшилося життя в селі і господарстві, коли на протязі 1972-1973 років через село була прокладена бруківка, державна дорога з твердим покриттям, відкрилося автобусне сполучення до районного центру. Значно розширилось будівництво в сільському господарстві та житлово-комунальному. Побудовано тваринницькі приміщення, зерносклад, зерновий майданчик, склади. Було проведено благоустрій тракторного стану, ферм. Побудовано дорогу з твердим покриттям по селу протяжністю 1,8 км, висипано дві сільські вулиці щебенем та відсівом, дорога до кладовища.

В 1974 році за кошти колгоспу побудовано обеліск на честь загиблих односельців в роки ВВв. 1981 року односельці підняли питання про впорядкування могили загиблих 32 хлопців, які похоронені біля шосейної дороги по вул. Зелена по напрямку с. Харалуг. За кошти односельчан, при допомозі колгоспу в 1989 році поставлено пам'ятник борцям за Вільну Україну (воякам УПА).

В 1987 році закінчено будівництво 2-поверхового приміщення сільського клубу та бібліотеки, де працюють зав. клубом Лазарець Т.М. і зав. бібліотекою Миколайчук С.С. Там проводяться культурно-освітні заходи, працюють гуртки і спортивні змагання з настільного тенісу, шахмати та шашки.

В цьому ж році відкрито новий магазин «Промислові товари» та «Продукти», а в старому приміщенні «Забудовник»

1989 року завершено будівництво 4-х квартирних житлових будинків для працівників та спеціалістів сільського господарства.

Найвищі показники за роки господарювання в колгоспі ім. Кутузова були: зернові 1987р. – 38,5ц/га; цукрові буряки 1986р. – 325 ц/га; надоєно молока 1986р.- 2664 т на 1 фуражну корову. Головою колгоспу працював Данилюк Л.С., головним зоотехніком – Якимчук В.Л., головним агрономом – Бубнюк Т.С., головним бухгалтером – Миколайчук А.Т..

Першу урядову нагороду в селі отримала свинарка – Федорчук Олена Романівна (Орден Жовтневої революції). За хорошу роботу нагород удостоєні: Сахно Надія Хомівна (ланкова по хмелю) – Орден Жовтневої революції,

Якимчук Володимир Лавренович (головний зоотехнік) – Орден Дружби народів, Яремчук Наталія Йосипівна – Орден Трудового Червоного прапора, Герук Михайло Йосипович (тракторист) - Орден Трудового Червоного прапора, Орден Трудової Слави 3-го ступеня, Максимець Василь Тихонович (тракторист) - Орден Трудової Слави 3-го ступеня, 5 чоловік медаллю «За трудову відзнаку».

Найдовше головував в колгоспі ім.Кутузова – Данилюк Л.С. (з 1979р. по 1991р.).

На території населеного пункту історичних та археологічних пам'яток немає, туристичні об'єкти відсутні.

Відомі люди с. залізниця: Якобчук Леонід Остапович, Яремчук Василь Адамович (28.05.1922р.-2005р.), Буняк Григорій Іванович (12.02.1921р.-1994р.) художник-оформлювач, Степаненко Борис Матвійович, Гордійчук Ігор Володимирович, Столяр Петро Дмитрович.

Підготувала:

Миколайчук С.С. – зав.ПШБ с.Залізниця.